

Obsah

Úvod	13
<i>(JUDr. Ilona Schelleová, Dr.)</i>	
1. Postavení soudů v systému státních orgánů	15
<i>(JUDr. Ilona Schelleová, Dr.)</i>	
1.1 Podstata soudnictví	15
1.2 Druhy soudnictví	20
1.3 Organizační principy soudnictví	21
1.3.1 Výkon soudní moci pouze soudem	22
1.3.2 Výkon soudní moci jménem republiky	27
1.3.3 Nezávislost soudů	28
1.3.4 Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci	28
1.3.5 Jednota soudní soustavy	29
1.3.6 Rozhodování senátem a samosoudcem	31
1.3.7 Účast lidu na výkonu soudní moci	32
2. Vývoj organizace soudnictví	37
<i>(Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc., JUDr. Václav Bílý, LL.M, Ph.D)</i>	
2.1 Úvod	39
2.2 Organizace soudnictví za feudalismu	42
2.2.1 Vývoj soudní organizace do nástupu absolutismu	42
2.3.2 Vývoj soudní organizace v období absolutismu	50
2.3 Vývoj organizace soudnictví v letech 1848–1918	55
2.3.1 Organizace soudnictví v letech 1848–1850	55
2.3.2 Organizace soudnictví v letech 1850–1855	60
2.3.3 Příslušnost soudů v letech 1850–1855	66
2.3.4 Organizace soudnictví v letech 1855–1867	72
2.3.5 Příslušnost soudů v letech 1855–1867	77
2.3.6 Organizace soudnictví v letech 1868–1918	83
2.3.7 Příslušnost soudů v letech 1868–1918	97
2.3.8 Konzulární soudy	110
2.3.9 Soudy řádné kauzální	111
2.3.9.1 Obchodní soudy	111
2.3.9.2 Bagatelní soudy pro obchodní věci	112
2.3.9.3 Horní soudy (senáty)	112
2.3.10 Zvláštní specializované soudy	113

2.3.10.1	Soud nejvyššího dvorního maršálka	113
2.3.10.2	Živnostenské soudy	119
2.3.10.3	Soud řádu německých rytířů	119
2.3.10.4	Labské celní (plavební) soudy	120
2.3.10.5	Důchodkové soudy	121
2.3.10.6	Patentní soud	121
2.3.10.7	Říšský soud	121
2.3.10.8	Soudní správní dvůr	122
2.3.10.9	Státní soudní dvůr	123
2.3.10.10	Vojenské soudy	124
2.3.10.11	Stanné soudy	126
2.3.10.12	Výjimečné soudy	126
2.3.10.13	Obligatorní rozhodčí soudy	127
2.3.10.13.1	Rozhodčí soudy horních a bratrských pokladen	127
2.3.10.13.2	Rozhodčí soudy nemocenských pokladen	127
2.3.10.13.3	Rozhodčí soudy dělnických úrazoven	127
2.3.10.13.4	Rozhodčí soudy honební	128
2.3.10.14.	Fakultativní rozhodčí soudy	128
2.3.10.14.1	Burzovní rozhodčí soudy	128
2.3.10.14.2	Rozhodčí soudu při obchodních a živnostenských komorách	129
2.3.10.14.3	Smírčí soudy veřejných skladišť	129
2.3.10.15	Duchovní soudy manželské	129
2.3.11	Personální obsazení rakouských soudů	131
2.3.11.1	Pomocné osoby soudní	136
2.3.11.2	Osoby ve státní službě připravující se na budoucí povolání	137
2.3.11.3	Soudní osoby stojící mimo státní službu	140
2.3.11.3.1	Odborní přísedící	140
2.3.11.3.2	Porotci	142
2.3.11.3.3	Notáři	145
2.3.11.3.4	Znalci	146
2.3.11.3.5	Tlumočníci	146
2.3.11.3.6	Diurnisté	147
2.3.11.3.7	Výpomocní sluhové	148
2.3.11.3.8	Disciplinární pravomoc nad soudními osobami	148
2.3.11.3.9	Disciplinární řízení	149

- 2.6.1 Obnova demokratického soudnictví
- 2.6.2 Retribuční soudnictví
- 2.6.3 Reforma vojenského a porotního soudnictví
- 2.7 Organizace soudnictví v období socialistického státu (1948–1989)
 - 2.7.1 Organizace soudnictví v padesátých letech
 - 2.7.1.2 Dopad únorového převratu na organizace soudnictví
 - 2.7.1.3 Dotvoření jednotné soudní soustavy
 - 2.7.2 Soudnictví v šedesátých až osmdesátých letech
 - 2.7.2.1 Reforma soudnictví na počátku šedesátých let
 - 2.7.2.2 Reforma soudnictví v roce 1964
- 2.8 Organizace soudnictví v devadesátých letech
 - 2.8.1 Změny v organizaci soudnictví po listopadu 1989
 - 2.8.2 Organizace soudnictví po roce 1991
 - 2.8.2.1 Okresní soudy
 - 2.8.2.2 Krajské soudy
 - 2.8.2.3 Vrchní soudy
 - 2.8.2.4 Nejvyšší soud České republiky
 - 2.8.2.5 Sídla a obvody soudů

2.1 Úvod

Řešení sporů v mezilidských vztazích má dávné historické kořeny. První spory vznikaly už v předstátním období, v rodové společnosti. V důsledku tehdejší neomezené víry v nadpřirozenou moc přírodních sil a jejich zasahování do života lidí musel být prvním soudcem i vyšetřovatelem kněz, který podle mínění rodu či kmene vstupoval do styku s nadpřirozenými silami a vykládal jejich přání pro svět lidí. Jeho rozsudek byl neodvolatelný, vykonával jej celý kmen a výkon trestu byl současně náboženským obětním obřadem, který usmiřoval personifikované síly přírody božstva, která byla zločinem uražena. Z některých praktik doby předkřesťanské, které měly do sporu přivolat nadpřirozenou moc, lze jmenovat tzv. kletby, jimiž se strana žalovaná dovolávala svědectví nadpřirozených sil a vyzývala je k zásahu proti sobě, není-li pravda to, že-

Kapitola 4

Organizace soudnictví

- 4.1 Soudní soustava
- 4.2 Pravomoc českých soudů
- 4.3 Okresní soudy
- 4.4 Krajské soudy
- 4.5 Vrchní soudy
- 4.6 Nejvyšší soud
- 4.7 Sídla a obvody soudů

4.1. Soudní soustava

Soustavou soudů rozumíme organizační uspořádání soudnictví, jeho strukturu, stupně a základní vztahy mezi soudy jako jejími články.

V současné době je organizace soudů České republiky upravena v čl. 91 a 92 Ústavy a zákonem č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích. Na základě této úpravy dnes působí v České republice následující soudy: Nejvyšší soud České republiky, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy. Pro území hlavního města Prahy vykonává působnost krajského soudu Městský soud v Praze, působnost okresních soudů zde vykonávají obvodní soudy. Pro středočeský region vykonává působnost krajského soudu Krajský soud v Praze. Pro město Brno působí Městský soud v Brně jako soud okresní.

Uvedené soudy, které v současné době působí v České republice nemají souhrnné označení, avšak lze je označit za soudy obecné. Vedle nich působí soudy zvláštní (specializované). Strukturu zvláštních soudů v současné době v ČR tvoří jednak Ústavní soud ČR, Nejvyšší správní soud a dále rozhodčí soudy.

4.2 Pravomoc českých soudů

U každého státního orgánu, tedy i u soudů, vymezujeme jejich pravomoc a příslušnost.

Pravomoc nebo-li **kompetence znamená** podle obecné státopovědy **souhrn oprávnění a povinností, které jsou svěřeny právní normou určitému orgánu.** Pravomoc vyplývá z jeho úkolů a postavení v celé

Kapitola 5

Správní soudnictví

- 5.1 Vývoj správního soudnictví
- 5.2 Principy současné právní úpravy
- 5.3 Současná úprava správního soudnictví
- 5.4 Pravomoc soudů
- 5.5 Příslušnost soudů
- 5.6 Postavení a organizace Nejvyššího správního soudu
- 5.7 Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu
- 5.8 Správa Nejvyššího správního soudu
- 5.9 Krajské soudy jako soudy správní
- 5.10 Správní soudnictví podle občanského soudního řádu
- 5.11 Kompetenční spory

5.1 Vývoj správního soudnictví

Každý demokratický stát si buduje instituce sloužící k ochraně před nezákonnými zásahy výkoné moci. K nim patří mimo jiné vedle ústavního soudnictví i soudnictví správní. Názory na postavení a funkci správního soudnictví se vyvíjely, tak se také vyvíjely¹ organizační formy ochrany před nezákonnými zásahy výkoné moci. V minulosti se vycházelo z předpokladu, že existují a musí existovat podstatné rozdíly mezi soudnictvím vykonávaným řádnými, resp. obecnými soudy, a soudnictvím správním, vykonávaným soudy zvláštními, odlišnými od řádných soudů po stránce organizační i funkční.

Historické kořeny soudní kontroly státní správy sahají hluboko do středověké Anglie, kde vzájemný vztah soudních a správních orgánů byl v podstatě určen ustanovením 39. odstavce Magny Charty z roku 1215, podle něhož je osobní i majetková sféra svobodného člověka nedotknutelná a může být do ní zasáhnuo pouze na základě soudního rozhodnutí a na základě zákona. Myšlenka „Rule of Law“ byla v Anglii dlouho spojována s nadřazeností justice státní správě. Jak několikrát

¹⁾ K vymezení pojmu „správní soudnictví“ viz zejména **Macur, J.:** *Správní soudnictví a jeho uplatnění v současné době*, Brno, Masarykova univerzita 1992, s. 7 a násl.

Kapitola 6

Obchodní soudnictví

- 6.1 Vývoj obchodního soudnictví
- 6.2 Současná úprava obchodního soudnictví
- 6.3 Konkurzní soud
 - 6.3.1 Pravomoc konkurzního soudu
 - 6.3.2 Příslušnost konkurzního soudu
 - 6.3.3 Obsazení konkurzního soudu
- 6.4 Rejstříkový soud
 - 6.4.1 Obchodní rejstřík
 - 6.4.2 Soustava rejstříkových soudů
 - 6.4.3 Místní příslušnost rejstříkových soudů
 - 6.4.4 Organizace spisové agendy obchodního rejstříku

6.1 Vývoj obchodního soudnictví

S obchodními soudy se poprvé na našem území setkáváme v souvislosti s vydáním směnečného řádu roku 1763 v podobě merkantilních a směnečných soudů.

Procesní pravidla pro soudní řízení byla obsažena ve druhé části směnečného řádu z roku 1763. Z ustanovení zde obsažených vyplývá, že rozhodování směnečných soudů bylo trojinstanční, přičemž v první instanci rozhodovaly směnečné a merkantilní soudy, v druhé apelační směnečné soudy a soudem třetí instance byl Nejvyšší soud – Oberste Justitzstelle sídlící ve Vídni.

Jen pro zajímavost se zastavíme u několika podrobností řízení prvoinstančního. Především směnečný soud zasedal dvakrát do týdne (v úterý a ve čtvrtek) neznače soudních prázdnin. Vedle pravidelných zasedání konal i zasedání mimořádná, zejména tehdy, když hrozilo nebezpečí z prodlení.

Soudní řízení bylo zahájeno na základě písemného žalobního podání, jehož přílohou musela být směnka, z níž žalobce uplatňoval svůj nárok. Žalobu protistraně nedoručoval soud z vlastní iniciativy, ale sám žalobce prostřednictvím soudního zřízence. Na základě žaloby

Kapitola 7

Rozhodčí soudnictví

- 7 Rozhodčí soudnictví
- 7.1 Podstata rozhodčího soudnictví
- 7.2 Vývoj rozhodčího soudnictví
- 7.2.1 Rozhodčí řízení ve středověku
- 7.2.2 Rozhodčí řízení od druhé poloviny 19. století
- 7.2.2.1 Právní úprava podle rakouského soudního řádu
- 7.2.2.2 Řízení před burzovními rozhodčími soudy
- 7.2.2.3 Rozhodčí komise pro závody se závodními výbory
- 7.2.2.4 Rozhodčí soudy hornické
- 7.2.2.5 Rozhodčí komise pro pracovní spory z domácí práce
- 7.2.2.6 Rozhodčí soudy bratrských pokladen
- 7.2.2.7 Další rozhodčí soudy a rozhodčí komise působící v období první republiky
- 7.2.3 Počátky právní úpravy mezinárodní arbitráže
- 7.2.4 Postavení rozhodčího řízení po roce 1948
- 7.2.5 Cesta k současné právní úpravě rozhodčího řízení
- 7.3 Současná právní úprava rozhodčího řízení
- 7.3.1 Prameny rozhodčího řízení
- 7.3.2 Vymezení rozhodčí smlouvy
- 7.3.3 Rozhodci
- 7.3.4 Stálé rozhodčí soudy

7.1 Podstata rozhodčího soudnictví

Rozhodčí soudy patří do systému tzv. alternativního řešení sporů. Prostřednictvím účastníků je řešení sporu přeneseno na jiný subjekt, jenž není soudním orgánem, i když ve své činnosti používá procesní normy používané soudy. Jako alternativy k soudnímu řízení můžeme považovat smířčí řízení (konciliaci), zprostředkování (mediaci) a rozhodčí řízení. Zejména mezinárodní právo obchodní zná potom různé smíšené formy těchto alternativních řešení sporů. Nejvyšším stupněm je nesporně rozhodčí řízení. Charakter rozhodčího řízení je v odborné

Kapitola 8

Ústavní soudnictví

- 8.1 Vývoj ústavního soudnictví
- 8.2. Současná úprava organizace Ústavního soudu
 - 8.2.1 Základní východiska současné právní úpravy organizace Ústavního soudu
 - 8.2.2 Základy právní úpravy organizace Ústavního soudu
 - 8.2.2.1 Vymezení pojmu organizace Ústavního soudu
 - 8.2.2.2 Prameny právní úpravy organizace Ústavního soudu
 - 8.2.2.3 Základní principy organizace Ústavního soudu
 - 8.2.3 Složení Ústavního soudu. Způsob ustavení Ústavního soudu. Soudce Ústavního soudu
 - 8.2.4 Struktura Ústavního soudu. Plénum Ústavního soudu a senáty Ústavního soudu. Kárný senát Ústavního soudu
 - 8.2.5 Funkcionáři Ústavního soudu
 - 8.2.6. Sídlo Ústavního soudu
 - 8.2.7 Související instituty a činnosti
 - 8.2.7.1 Asistent soudce Ústavního soudu
 - 8.2.7.2 Jednací jazyk
 - 8.2.7.3 Vyhlašování nálezů Ústavního soudu ve Sbírce zákonů
 - 8.2.7.4 Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu
 - 8.2.7.5 Užívání státních symbolů České republiky. Soudní správa Ústavního soudu. Poskytování informací o Ústavním soudu
 - 8.2.7.6 Zajištění pořádku a ochrana Ústavního soudu

8.1 Vývoj ústavního soudnictví

Nástrojem ochrany konstitucionalismu je tradičně ústavní soudnictví¹⁾, jež má své kořeny v americkém ústavním systému z počátku 19. století, kdy vytvořil předseda Nejvyššího soudu Marshall doktrínu soudní kontroly zákonodárství. Tato doktrína vychází z představy, že zákonodárná, výkonná a soudní moc, jež disponují určitou reálnou

¹⁾ K vysvětlení pojmů kontrola ústavnosti a ústavní soudnictví se mimo jiné vyslovil **V. Klokočka** v publikaci *Ústavní systémy evropských států*, Praha 1996, s. 165 a násl.

Kapitola 9

Mezinárodní soudnictví

- 9.1 Vývoj mezinárodního soudnictví
- 9.2 Mezinárodní soudní dvůr
- 9.3 Mezinárodní trestní soudnictví
- 9.4 Evropský soudní dvůr
- 9.5 Evropský soud pro lidská práva
 - 9.5.1 Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
 - 9.5.2 Princip subsidiarity
 - 9.5.3 Kontrolní mechanismus dle původního znění Úmluvy
 - 9.5.4 Reforma systému kontroly
 - 9.5.5 Evropský soud pro lidská práva po 1. listopadu 1998
 - 9.5.5.1 Složení a organizace Soudu
 - 9.5.5.2 Rozhodovací pravomoc Soudu
 - 9.5.5.3 Poradní pravomoc Soudu

9.1 Vývoj mezinárodního soudnictví

Zcela specifické postavení v oblasti soudnictví má soudnictví mezinárodní.¹ Jeho vývoj souvisí s prosazováním evropské, příp. celosvětové integrace a snah o zajištění kolektivní bezpečnosti. Proto se s tendencemi na vytvoření mezinárodního soudu setkáváme již ve středověku, kdy se myšlenky na vytvoření mezinárodních organizací začaly poprvé objevovat. Vzpomeňme jen například na mírový návrh české-

¹⁾ Problematice mezinárodního soudnictví se v této publikaci věnujeme jen okrajově. Podrobnější pojednání o mezinárodním soudnictví by bylo nad rámec stanovený autorským kolektivem, jenž si vytýčil podrobně popsat národní české soudnictví, a tak pouze upozorňujeme na nejdůležitější mezinárodní soudní tribunály, a zvláštní akcent věnujeme problematice evropského soudnictví pro lidská práva. Jinak odkazujeme na publikace věnované mezinárodnímu právu veřejnému, nejnověji zejména na učebnici: **Čepelka, Č. – Šturma, P.:** *Mezinárodní právo veřejné*, Praha 2003; případně na publikace: **David, V. – Zbořil, Fr.:** *Základy mezinárodního práva veřejného*, Olomouc 2000; **Malenovský, J.:** *Mezinárodní právo veřejné, Obecná část*, Brno 2002; **Potočný, M. – Ondřej, J.:** *Mezinárodní právo veřejné, Zvláštní část*, Praha 2002; **Seidl-Hohenveldern, I.:** *Mezinárodní právo veřejné*, Praha 2001.

Kapitola 10

Postavení soudců, přísedících, justičních čekatelů a vyšších soudních úředníků

- 10.1 Soudci
- 10.2 Přísedící
- 10.3 Justiční čekatelé
- 10.4 Vyšší soudní úředníci

10.1 Soudci

Postavení soudců je vždy v každé společnosti závislé na míře garantování soudcovské nezávislosti. Nezávislost soudců je odrazem postavení soudnictví v celém systému státního mechanismu, tedy realizaci zásady nezávislosti soudnictví na jiných složkách tohoto mechanismu, tj. moci zákonodárné, výkonné a soudní. Autor této teorie Charles Montesquie, jak je známo, na podporu svých myšlenek zdůraznil, že není svobody, jestliže není moc soudní oddělena od moci zákonodárné a výkonné. Na základě toho požadoval, aby soudci byli zcela nezávislí. Tuto nezávislost si představoval tak, že „soudní moc se nesmí svěřit doživotnímu senátu, nýbrž musí být vykonávána osobami, které budou vybírány v určitém intervalu z lidu způsobem, který bude určen zákonem, a kteří tvoří soudní dvůr, který bude úřadovat tak dlouho, dokud to bude nutné.“ Jeho názory korespondovaly s institutem anglického porotního soudnictví v té době vznikajícího a rychle se šířícího v anglosaských zemích. Poté bylo převzato koncem 18. století do francouzských ústav, které byly i v tomto směru inspirativní pro další evropské ústavy. Montesquie ovšem ve svých názorech šel dále, nechtěl jen, aby volení soudcové rozhodovali jen v některých trestních věcech, jak tomu je u porotních soudů, ale měl pravděpodobně na mysli volitelnost všech soudců, i když z jeho prací se nedá vyčíst podle jakých pravidel se toto mělo konat a kdo je měl volit. Vývoj v parlamentních demokraciích však vyšel jen z části těchto myšlenek, protože se ukázalo, že nezávislost může být zajištěna naopak jmenováním hlavou státu, nikoli volbou sborového orgánu.

Kapitola 11

Správa soudnictví

- 11.1 Charakteristika správy soudnictví
- 11.2 Vývoj správy soudnictví
- 11.3 Současná úprava správy soudnictví
- 11.4 Výkon správy soudnictví
- 11.5 Vnitřní organizace soudů a rozvrh práce
- 11.6 Organizace soudních kanceláří
 - 11.6.1 Podatelna
 - 11.6.2 Příjem peněžních hodnot a movitých věcí
 - 11.6.3 Doručné oddělení
 - 11.6.4 Rejstříky a ostatní evidenční pomůcky
 - 11.6.5 Přehled rejstříků
- 11.7 Vyřizování stížností

11.1 Charakteristika správy soudnictví

Správa justice je jednou z oblastí veřejné správy, která má však svoje specifika vyplývající z postavení soudnictví v systému orgánů státní moci, jako zcela autonomních na ostatních orgánech státní moci zcela nezávislých. Justiční správu je možno proto definitivat tak, že zahrnuje všechny věci soudních (justičních) orgánů, které nepatří k vykonávání soudnictví a nezakládají se na moci soudcovské. Úkolem správy je vytvářet soudům podmínky k řádnému výkonu soudnictví, zejména po stránce personální, organizační, hospodářské, finanční a výchovné a dohlížet způsobem a v zákonem stanovených mezích na řádné plnění úkolů svěřených soudům. Specifikum justiční správy tedy vyplývá z toho, že justiční správní orgány svoji správní funkci vykonávají vůči orgánům, kterým je ústavou zajištěna nezávislost. Proto nesmí orgány justiční správy zasahovat do činnosti soudů způsobem ohrožujícím soudcovskou nezávislost. Nesmí zejména dávat příkazy, pokyny a rady nebo udělovat výtky soudcům v konkrétních věcech, které by mohly mít vliv na obsah soudního rozhodnutí. Orgány správy justice nemohou pochopitelně rušit ani měnit rozhodnutí soudů vydá-

2.3.11.3.10	Disciplinární řízení nad pomocnými osobami soudními	150
2.4	Organizace soudnictví v první Československé republice (1918–1938)	150
2.5	Organizace soudnictví v období nesvobody (1938–1945)	156
2.5.1	Organizace soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava	156
2.5.2	Organizace soudnictví na území zabraném Německou říší	158
2.6	Organizace poválečného soudnictví (1945–1948)	165
2.6.1	Obnova demokratického soudnictví	165
2.6.2	Retribuční soudnictví	167
2.6.3	Reforma vojenského a porotního soudnictví	169
2.7	Organizace soudnictví v období socialistického státu (1948–1989)	172
2.7.1	Organizace soudnictví v padesátých letech	172
2.7.1.2	Dopad únorového převratu na organizaci soudnictví	172
2.7.1.3	Dotvoření jednotné soudní soustavy	181
2.7.2	Soudnictví v šedesátých až osmdesátých letech	189
2.7.2.1	Reforma soudnictví na počátku šedesátých let	189
2.7.2.2	Reforma soudnictví v roce 1964	200
2.8	Organizace soudnictví v devadesátých letech	205
2.8.1	Změny v organizaci soudnictví po listopadu 1989	205
2.8.2	Organizace soudnictví po roce 1991	206
2.8.2.1	Okresní soudy	209
2.8.2.2	Krajské soudy	210
2.8.2.3	Vrchní soudy	219
2.8.2.4	Nejvyšší soud České republiky	220
2.8.2.5	Sídla a obvody soudů	222
3.	Právní úprava soudnictví (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr.</i>)	233
4.	Organizace soudnictví (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr.</i>)	239
4.1.	Soudní soustava	239

4.2	Pravomoc českých soudů	239
4.3	Okresní soudy	249
4.4	Krajské soudy	251
4.5	Vrchní soudy	256
4.6	Nejvyšší soud	258
4.7	Sídla a obvody soudů	261
5	Správní soudnictví (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr., Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.</i>)	299
5.1	Vývoj správního soudnictví	299
5.2	Principy současné právní úpravy	311
5.3	Současná úprava správního soudnictví	317
5.4	Pravomoc soudů	318
5.5	Příslušnost soudů	318
5.6	Postavení a organizace Nejvyššího správního soudu	319
5.7	Soudcovská rada Nejvyššího správního soudu	323
5.8	Správa Nejvyššího správního soudu	324
5.9	Krajské soudy jako soudy správní	326
5.10	Správní soudnictví podle občanského soudního řádu	327
5.11	Kompetenční spory	328
6	Obchodní soudnictví (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr., Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.</i>)	335
6.1	Vývoj obchodního soudnictví	335
6.2	Současná úprava obchodního soudnictví	340
6.3	Konkurzní soud	342
6.3.1	Pravomoc konkurzního soudu	342
6.3.2	Příslušnost konkurzního soudu	343
6.3.3	Obsazení konkurzního soudu	348
6.4	Rejstříkový soud	350
6.4.1	Obchodní rejstřík	350
6.4.2	Soustava rejstříkových soudů	351
6.4.3	Místní příslušnost rejstříkových soudů	351
6.4.4	Organizace spisové agendy obchodního rejstříku	351
7	Rozhodčí soudnictví (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr., Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.</i>)	363

7.1	Podstata rozhodčího soudnictví	363
7.2	Vývoj rozhodčího soudnictví	366
7.2.1	Rozhodčí řízení ve středověku	366
7.2.2	Rozhodčí řízení od druhé poloviny 19. století	373
7.2.2.1	Právní úprava podle rakouského soudního řádu	373
7.2.2.2	Řízení před burzovními rozhodčími soudy	381
7.2.2.3	Rozhodčí komise pro závody se závodními výbory	383
7.2.2.4	Rozhodčí soudy hornické	386
7.2.2.5	Rozhodčí komise pro pracovní spory z domácí práce	390
7.2.2.6	Rozhodčí soudy bratrských pokladen	390
7.2.2.7	Další rozhodčí soudy a rozhodčí komise působící v období první republiky	391
7.2.3	Počátky právní úpravy mezinárodní arbitráže	393
7.2.4	Postavení rozhodčího řízení po roce 1948	393
7.2.5	Cesta k současné právní úpravě rozhodčího řízení	401
7.3	Současná právní úprava rozhodčího řízení	402
7.3.1	Prameny rozhodčího řízení	402
7.3.2	Vymezení rozhodčí smlouvy	403
7.3.3	Rozhodci	405
7.3.4	Stálé rozhodčí soudy	407
8.	Ústavní soudnictví (<i>JUDr. et RNDr. Vlastislav Man,</i> <i>Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.</i>)	415
8.1	Vývoj ústavního soudnictví	415
8.2.	Současná úprava organizace Ústavního soudu	426
8.2.1	Základní východiska současné právní úpravy organizace Ústavního soudu	426
8.2.2	Základy právní úpravy organizace Ústavního soudu	427
8.2.2.1	Vymezení pojmu organizace Ústavního soudu	427
8.2.2.2	Prameny právní úpravy organizace Ústavního soudu	428
8.2.2.3	Základní principy organizace Ústavního soudu	428
8.2.3	Složení Ústavního soudu. Způsob ustavení Ústavního soudu. Soudce Ústavního soudu	429
8.2.4	Struktura Ústavního soudu. Plénum Ústavního soudu a senáty Ústavního soudu. Kárný senát Ústavního soudu	438
8.2.5	Funkcionáři Ústavního soudu	444
8.2.6.	Sídlo Ústavního soudu	446

8.2.7	Související instituty a činnosti	447
8.2.7.1	Asistent soudce Ústavního soudu	447
8.2.7.2	Jednací jazyk	448
8.2.7.3	Vyhlašování nálezů Ústavního soudu ve Sbírce zákonů	448
8.2.7.4	Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu	449
8.2.7.5	Užívání státních symbolů České republiky. Soudní správa Ústavního soudu. Poskytování informací o Ústavním soudu	450
8.2.7.6	Zajištění pořádku a ochrana Ústavního soudu	451
9.	Mezinárodní soudnictví <i>(Mgr. Irena Marková, JUDr. Ilona Schelleová, Dr.)</i>	455
9.1	Vývoj mezinárodního soudnictví	455
9.2	Mezinárodní soudní dvůr	457
9.3	Mezinárodní trestní soudnictví	458
9.4	Evropský soudní dvůr	460
9.5	Evropský soud pro lidská práva	462
9.5.1	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	462
9.5.2	Princip subsidiarity	464
9.5.3	Kontrolní mechanismus dle původního znění Úmluvy	467
9.5.4	Reforma systému kontroly	470
9.5.5	Evropský soud pro lidská práva po 1. listopadu 1998	472
9.5.5.1	Složení a organizace Soudu	472
9.5.5.2	Rozhodovací pravomoc Soudu	475
9.5.5.3	Poradní pravomoc Soudu	480
10.	Postavení soudců, přísedících, justičních čekatelů a vyšších soudních úředníků <i>(JUDr. Ilona Schelleová, Dr.)</i>	483
10.1	Soudci	483
10.2	Přísedící	507
10.3	Justiční čekatelé	510
10.4	Vyšší soudní úředníci	513
11.	Správa soudnictví <i>(JUDr. Ilona Schelleová, Dr., Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.)</i>	521
11.1	Charakteristika správy soudnictví	521
11.2	Vývoj správy soudnictví	522
11.3	Současná úprava správy soudnictví	530

11.4	Výkon správy soudnictví	531
11.5	Vnitřní organizace soudů a rozvrh práce	539
11.6	Organizace soudních kanceláří	541
11.6.1	Podatelna	547
11.6.2	Příjem peněžních hodnot a movitých věcí	551
11.6.3	Doručné oddělení	553
11.6.4	Rejstříky a ostatní evidenční pomůcky	556
11.6.5	Přehled rejstříků	562
11.7	Vyřizování stížností	564
	Přehled právních předpisů (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr.</i>)	567
	Literatura (<i>JUDr. Ilona Schelleová, Dr., Doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.</i>)	569

Kapitola 1

Postavení soudů v systému státních orgánů

- 1.1 Podstata soudnictví
- 1.2 Druhy soudnictví
- 1.3 Organizační principy soudnictví
 - 1.3.1 Výkon soudní moci pouze soudem
 - 1.3.2 Výkon soudní moci jménem republiky
 - 1.3.3 Nezávislost soudů
 - 1.3.4 Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci
 - 1.3.5 Jednota soudní soustavy
 - 1.3.6 Rozhodování senátem a samosoudcem
 - 1.3.7 Účast lidu na výkonu soudní moci

1.1 Podstata soudnictví

K nejvýznamnějším funkcím státu patřil vždy výkon soudnictví. **Hlavním úkolem soudů je zákonem stanoveným způsobem poskytovat ochranu právům.** To vyplývá ze základních funkcí právního státu spočívající v garantování práva na soudní ochranu. Tedy každý člověk má mít svobodný přístup k soudům. Podíváme-li se na tento problém historicky, tak zjistíme, že nejstarším právním dokumentem, v němž bylo zakotveno právo na soudní ochranu, je pravděpodobně **Magna Charta Libertatum** z roku 1215 (viz čl. 39). Z toho vychází i další anglické ústavní dokumenty, zejména **Habeas Corpus Act** z roku 1679 a **Bill of Rights** z roku 1689. Právo na soudní ochranu bylo zakotveno i ve francouzských a amerických ústavních normách. Je to zejména již **francouzská ústava** z roku 1791 a **dotatky V – VII Ústavy Spojených států amerických** z roku 1791.

Právo na soudní ochranu bylo zakotveno i v nejvýznamnějších mezinárodních právních dokumentech. Především je třeba upozornit na čl. 8 a 10 **Všeobecné deklarace lidských práv** přijaté Organizací spojených národů v roce 1948. Základní myšlenky zakotvené v této de-

2. Kapitola

Vývoj organizace soudnictví

- 2.1 Úvod
- 2.2 Organizace soudnictví za feudalismu
- 2.2.1 Vývoj soudní organizace do nástupu absolutismu
- 2.3.2 Vývoj soudní organizace v období absolutismu
- 2.3 Vývoj organizace soudnictví v letech 1848–1918
- 2.3.1 Organizace soudnictví v letech 1848–1850
- 2.3.2 Organizace soudnictví v letech 1850–1855
- 2.3.3 Příslušnost soudů v letech 1850–1855
- 2.3.4 Organizace soudnictví v letech 1855–1867
- 2.3.5 Příslušnost soudů v letech 1855–1867
- 2.3.6 Organizace soudnictví v letech 1868–1918
- 2.3.7 Příslušnost soudů v letech 1868–1918
- 2.3.8 Konzulární soudy
- 2.3.9 Soudy řádné kauzální
- 2.3.9.1 Obchodní soudy
- 2.3.9.2 Bagatelní soudy pro obchodní věci.
- 2.3.9.3 Horní soudy (senáty)
- 2.3.10 Zvláštní specializované soudy
- 2.3.10.1 Soud nejvyššího dvorního maršálka
- 2.3.10.2 Živnostenské soudy
- 2.3.10.3 Soud řádu německých rytířů
- 2.3.10.4 Labské celní (plavební) soudy
- 2.3.10.5 Důchodkové soudy
- 2.3.10.6 Patentní soud
- 2.3.10.7 Říšský soud
- 2.3.10.8 Soudní správní dvůr
- 2.3.10.9 Státní soudní dvůr
- 2.3.10.10 Vojenské soudy
- 2.3.10.11 Stanné soudy
- 2.3.10.12 Výjimečné soudy
- 2.3.10.13 Obligatorní rozhodčí soudy

- 2.3.10.13.1 Rozhodčí soudy horních a bratrských pokladen
- 2.3.10.13.2 Rozhodčí soudy nemocenských pokladen
- 2.3.10.13.3 Rozhodčí soudy dělnických úrazoven
- 2.3.10.13.4 Rozhodčí soudy honební
- 2.3.10.14. Fakultativní rozhodčí soudy
 - 2.3.10.14.1 Burzovní rozhodčí soudy
 - 2.3.10.14.2 Rozhodčí soudu při obchodních a živnostenských komorách
 - 2.3.10.14.3 Smírčí soudy veřejných skladišť
- 2.3.10.15 Duchovní soudy manželské
- 2.3.11 Personální obsazení rakouských soudů
 - 2.3.11.1 Pomocné osoby soudní
 - 2.3.11.2 Osoby ve státní službě připravující se na budoucí povolání
 - 2.3.11.3 Soudní osoby stojící mimo státní službu
 - 2.3.11.3.1 Odborní přísedící
 - 2.3.11.3.2 Porotci
 - 2.3.11.3.3 Notáři
 - 2.3.11.3.4 Znalci
 - 2.3.11.3.5 Tlumočníci
 - 2.3.11.3.6 Diurnisté
 - 2.3.11.3.7 Výpomocní sluhové
 - 2.3.11.3.8 Disciplinární pravomoc nad soudními osobami
 - 2.3.11.3.9 Disciplinární řízení
 - 2.3.11.3.10 Disciplinární řízení nad pomocnými osobami soudními
- 2.4 Organizace soudnictví v první Československé republice (1918–1938)
- 2.5 Organizace soudnictví v období nesvobody (1938–1945)
 - 2.5.1 Organizace soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava
 - 2.5.2 Organizace soudnictví na území zabraném Německou říší
- 2.6 Organizace poválečného soudnictví (1945–1948)